

KOROKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom:
„Koroški Slovenec“,
Lidová knihtiskárna,
Wien V., Margaretenplatz 7.
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Anton Machát, Wien V.,
Margaretenplatz 7.

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane celoletno: K 100.—
polletno: K 50.—
četrletno: K 25.—

Za Jugoslavijo

celoletno: 15 Din.
polletno: 8 „
četrletno: 4 „

Leto I.

Dunaj, 6. aprila 1921.

Št. 2-3.

Pravice in dolžnosti.

Od plebiscita naprej smo koroški Slovenci — izuzemši naše rojake v mežiški dolini, ki so postali že vsled mirovne pogodbe jugoslovanski državljani in odštevši Slovence v kanalski dolini, nahajajoče se sedaj v okrilju Italije — skupno pod avstrijsko upravo. Izid glasovanja je imel za posledico, da je prevzela Avstrija tudi prebivalce bivšega plebiscitnega ozemlja kot svoje državljane. S tem pa nikakor ni rečeno, da smo nehali biti Slovenci in se odpovedali svoji jezikovni in narodnostni individualnosti (posebnosti), kakor se je to v obče pričakovalo, marveč smo volje in odločeni, živeti svoje politično in kulturno življenje naprej kot — Slovenci, v okvirju pravic in dolžnosti, ki so nam zaščitane po avstrijski ustavi, zakonodaji in senžermenski mirovni pogodbi.

Pravice in dolžnosti so temelj vsakega družabnega reda; brez njih bi ne mogla nobena država obstajati.

Ustava in zakonodaja določata pravice in dolžnosti svojih državljanov. A tudi državne oblasti so obvezane, da izpolnjujejo dolžnosti napram svojim podanikom, da vladajo modro in pravično. One imajo skrbeti za osebno varstvo, za varstvo imetja vsakega posameznika, vzdrževati red in mir, pravično sodstvo, zagotoviti enakopravnost vsem državljanom pri upravi, službah, pred zakonom i. t. d. Le ako vršita oba dela, oblasti in državljani svoje dolžnosti, je zagotovljen mir in red v državi.

Na Koroškem žal še nismo prišli do tega. Razmere kakor so nastale po plebiscitu trajajo še vedno naprej. Ljudi, ki niso glasovali za

„nedeljeno Koroško“ se označujejo kot „izdajalci“, odslavljajo se iz službe, preganjajo, da celo pretepajo in ogrožajo na življenje. Dokazov imamo dovolj na razpolago. In to se godi naprej kljub določbam senžermenske pogodbe o varstvu narodnih manjšin v Avstriji in kljub svečanim obljubam, ki sta jih dala koroški deželni zbor pred plebiscitom in koroška deželna vlada po plebiscitu. Koroški deželni zbor je v seji dne 28. septembra l. l. (torej 12 dni pred plebiscitom) podal slovesno izjavo, da zastopa kot temeljno načelo bodoče deželne politike, politiko sorave in pravičnosti. V ta namen izjavlja v tem odgovornem (!) trenutku, v imenu od njega zastopane prebivalstva, da hoče varovati jezikovno in narodno posebnost slovenskih deželanov in skrbeti za njih duševni in gospodarski procvet ravno v isti meri, kakor za nemške prebivalce dežele. Ta izjava je bila podana v soglasju z vsemi strankami deželnega zbora. V razglasu na prebivalstvo plebiscitnega ozemlja, ki ga je izdala deželna vlada po plebiscitu s glasom med drugim: „Obljubljamo Vam, da hočemo v dobrem smislu na slovesno proklamirano provizoričnega deželnega zbora za Koroško dne 29. sept. 1920 in na obljube katere je dala danes (18. nov. 1920) deželna vlada za Koroško po svojem zastopniku v plebiscitni komisiji in v smislu določb senžermenske pogodbe odstraniti iz dežele v bodoče vsaki narodni prepir in vsako sovražstvo.“

Do danes se te obljube, ki niso nič drugega kakor izvajanje manjšinskih pravic, zamerjene nam po mirovni pogodbi, niso še uresničile. Ako je koroškim oblastim res ležeče

na tem, da pride do sprave in miru v deželi, potem naj posnemajo upravo Švice, kjer živijo tri narodnosti v slogi in razumnosti skupaj. Predvsem pa naj pokažejo v dejanju in ne samo v lepih frazah, kako hočejo „varovati jezikovno in narodno posebnost slovenskih deželanov.“

Mi se zavedamo svojih dolžnosti, pa tudi pravicam se ne bomo nikdar odrekli.

Senžermenska pogodba o varstvu manjšin v Avstriji.

Člen 62.

Avstrija se zaveže, da bo priznala vse določbe tega odstavka kot osnovne zakone in da ne bo noben zakon, nobena naredba in nobeno uradno poslovanje nasprotovalo tem določbam ali pa več veljalo kot one.

Člen 63.

Avstrija se zaveže, da bo dala vsem svojim prebivalcem brez razlike rojstva, državne pripadnosti, jezika, narodnosti ali vere popolno in celo varnost za življenje in svobodo.

Vsi prebivalci Avstrije imajo pravico prosto izvrševati javno in zasebno vsako vrsto vere, religije ali izpovedi, če to ne nasprotuje javnemu redu in nramnosti.

Člen 64.

Avstrija prizna pravno brez vsake formalnosti za avstrijske državljane vse osebe, ki imajo v času, ko stopi pogodba v veljavo,

Negovanje telesa.

Odstavek iz „Higijena na kmetih“. Po dr. E. Feltgena
kujigi priredil M. Č.

Osebná higijena ne stoji na kmetih — vsaj v splošnem — nič višje nego higijena selških stanovani. Tudi tu je treba omeniti, da je tudi med poljedeljskimi sloji ljudi, ki kažejo smisel za red in snago, ki skrbijo za lastno telesno in duševno dobro ter gledajo na to tudi pri svojih. Vendar je mnogo večje število tistih, ki ne store glede skrbi za zdravje nič niti za se niti za svojo rodno, bodisi da ne morejo ali nočejo, česar sta kriva neznanje in nemarnost. Kdor je bil kdaj le nekoliko na deželi in je opazoval kmetško življenje in navade, ta mora prirediti resničnosti teh trditvev.

Splošno torej se na kmetih ne gleda mnogo na negovanje telesa. Vsakdanje in redno umivanje telesa, če tudi samo rok in obraza, še zdaleka ni povsod v modi. To se kaj lahko dokaže.

Na umivanje telesa misli pač sila majhen del kmetjskih ljudi; le v kratki dobi poletja si privoščijo blagodat ročne kopeli, če je prilika v to. Tudi životna snaga je posledica vzgoje.

O potrebi negovanja telesa, posebno kože, ni pač nikakega dvoma. Vemo tudi, da mora biti skrb za telesno negovanje pri nekaterih delavcih, ki so podvrženi mnogim in dolgotrajnim telesnim naporom, mnogo večja nego pri tistih, ki se pečajo z lažjimi opravili. Pri težkem delu je namreč izločevanje potu posebno silno, znojne kože pa se prime prah, ki nastane pri kmetjskih opravilih, kakor n. pr. pri mlatvi.

Prah na životu ovira velevažni organ, kar je koža, pri njegovih glavnih opravilih: skozi kožo, ki ima vse polno sila finih, druga poleg druge se na-

hajajočih takozvanih porov, se vrši neprestano nekako izdihavanje, imenovano transpiracija, pri čemer izparivajo vodne pare in ogljikova kislina. vsled česar nosi koža tudi označbo tretjih pljušč (leva in desna pljučka so v prsih); skozi kožo, namreč skozi znojnice, se izločuje strupena tekočina, znoj, kakor smo ravno gori označili. Ta tekočina vsebuje med drugim tudi scanimino, vsled česar se imenuje ta organ tretja obist; v koži se nahaja tudi naš tipalni čut in sicer v kožnih živcih. Za telesno zdravje je torej, kot je iz povedanega jasno, negovanje kože ena prvih dolžnosti.

Po umazanih rokah se utegnejo prenesti povzročitelji bolezni s človeka na človeka, z umazanimi rokami si zamoremo tudi sami škoditi na zdravju s tem, da z jestvinami spravimo v usta strupene snovi ali povzročitelje bolezni, ki vdor skozi ustno sluznico mnogo lažje v telo nego skozi zunanjo kožo.

Za higijensko pravilo naj torej v tem pogledu velja sledeče: roke in obraz si je treba vsako jutro, ko vstanemo, in zvečer, predno gremo spat, redno in skrbno umiti; tudi po dne si moramo večkrat očistiti roke in sicer redno brez izjeme pred vsako jedjo, potem po vsakem opraviilu, pri katerem smo si roke onečedili; vsak teden enkrat si je treba umiti noge, vsak mesec ali vsaj vsaka dva meseca pa ves život, bodisi v kopeli, bodisi z mokrimi oteradami.

H koži spadajo tudi lasje in nohti. Skrb za nohte, posebno na rokah, je radi tega tako važna, ker se za njimi nabira blato, v katerem se nahajajo povzročitelji raznih bolezni. S prsti se često dotikamo ust in nosu, z nohti se tudi praskamo, če nas kaj srbí. Te razvade pa utegnejo imeti, kakor nas uči vsakdanja izkušnja, kaj neprijetne posledice. In vendar je skrb za nohte marsikomu devetindevedeseta briga, ravnotako kakor skrb za lase.

Na glavi se kaj radi zakote vsakomur znani zajedavci, uši, ki samonasebi pač niso posebno nevarne. Če se pa glava preveč zanemari, tako da se sesteronogi gosti razmnože, utegne to privedi do neljubih kožnih bolezni. V prejšnjih časih se je mislilo, da prihajajo uši iz krvi. To pa ni res, zakaj uš izhaja samo iz uši in se prenaša z ene glave na drugo. Kjer pa zamorejo živeti uši, tam se naselijo v kratkem tudi drugi zajedavci n. pr. glive, ki povzročijo neredko dolgotrajne kožne bolezni. Jasno sliko o življenju, uši na glavi in o posledicah, ki jih te živali povzročijo, nam nudi neka knjiga v sledečih stavkih: „Uši zasade svoja žela v kožo in pijo kri iz nje. Vsled tega in vsled njihovega hitrega gibanja med lasmi nastane srbenje, nakar se človek praska. Nato nastanejo po glavi prišči, mehurčki napolnjeni z gnojem, ki moči kožo. Ti prišči so od kraja le osamezni, pozneje pa se sklopijo in pojavi se vedno silnejši. Izločki priščev se strdijo v krasto, ki zlepi lase v nemazrešljive kosmiče; česanje je onemogočeno, ravno tako redno umivanje las. Zalega uši je v takih okoliščinah jako varna, nastanejo razkrojbe in sila zopern smrad, glavne žleze zelo nabreknejo, prišči se razpasejo tudi na čelo in na tilnik, lasje leže v posameznih mokrih, umazanih, povsemnih po glavi sempatje, med njimi je vse živo.“

Kar se tiče brade, se na deželi mnogo premalo gleda na higijensko kritje: ena sama britev služi mnogokrat vsem vaščanom za britje, ne da bi se pred uporabo razkužila. Lišaji in druge kožne bolezni — tudi sifilis ali francozi — se na ta način prenašajo z enega na drugega. V higijensko opravljenih brivnicah se pazi na to, da se taki nedostaki odpravijo.

domovinsko (pristojno) pravico na avstrijskem državnem ozemlju in niso pripadniki kake druge države.

Člen 65.

Avstrijsko državljanstvo dobi vsaka oseba pravnim potom edino po dejstvu svojega rojstva na avstrijskem državnem ozemlju in ki ne more dokazati na podlagi istega drugega državljanstva.

Člen 66.

Vsi avstrijski državljani so brez razlike rodu (narodnosti), jezika ali vere pred zakonom enaki in uživajo iste državljanske in politične pravice.

Razlike v religiji, veri ali izpovedi ne smejo škodovati nobenemu avstrijskemu državljanu pri uživanju državljanskih in političnih pravic, kakor posebno pri dosegu javnih poslov, činov in dostojanstev, ali pri različnih poklicih in obrtih.

Nobenemu avstrijskemu državljanu se ne sme omejevali svobodne uporabe njegovega jezika v privatnem, poslovnem, verskem, časnikarskem in drugačnem oziru, kakor tudi ne na javnih zborovanjih.

Vkljub uvedbi državnega jezika morajo dobiti nemško govoreči državljani tudi primerne olajšave pri uporabi svojega jezika pred sodiščem, in to v govoru in pisavi.

Člen 67.

Vsi avstrijski državljani, ki pripadajo narodnim, verskim ali jezikovnim manjšinam, uživajo isto upoštevanje in iste garancije, in sicer pravno in dejansko (rechtlich und faktisch) kakor drugi avstrijski državljani. Predvsem imajo isto pravico na lastne stroške zidati šole, ustanavljati verske in socialne naprave, jih oskrbovati in nadzorovati, in sicer s popolno uporabo svojega jezika in vere.

Člen 68.

Kar se tiče javnega pouka, bo avstrijska vlada v mestih in okrajih, kjer stanuje razmeroma precejšnje število državljanov drugega jezika (anderssprachiger) kakor nemškega, dovolila primerne olajšave, da zagotovi v ljudskih šolah otrokom teh avstrijskih državljanov pouk v lastnem jeziku. Ta določba pa ne bo ovirala avstrijske vlade, da uvede na imenovanih šolah pouk v nemščini obligatnim.

V mestih in okrajih, v katerih prebivajo precejšnje narodne, verske ali jezikovne manjšine, se bo tem manjšinam od vseh zneskov, ki se bodo za vzgojo, verske in dobrodelne namene iz javnih sredstev v državnih, občinskih ali drugih proračunih nakazovali, zagotovil primeren del v korist in uporabo.

Člen 69.

Avstrija soglaša s tem, da vsebujejo določbe prejšnjih členov tega odstavka, v kolikor se nanašajo na osebe, pripadajoče po narodu (narodnosti), veroizpovedi ali jeziku manjšinam, zaveznosti mednarodnega značaja in da se podredijo jamstvu zveze narodov; brez privolitve večine v svetu zveze narodov se ne smejo izpremeniti. Nasprotno pa se zavežejo aliirane in asociirane sile, zastopane v tem svetu, da ne bodo odrekale svoje privolitve v izpremembo omenjenih členov, če jo bode odobrila v pristojni obliki večina sveta zveze narodov.

Avstrija soglaša s tem, da ima vsak član sveta zveze narodov pravico, vrhovni svet na kršitev ali na nevarnost kršitve katerekoli teh zveznosti opozoriti in da more vrhovni svet tako ukreniti in taka navodila dati, ki so v danem slučaju primerna in učinkujoča.

Vrh tega Avstrija pritrdi k temu, da je vsak spor, ki nastane med njo in aliiranimi in asociiranimi velesilami ali katerokoli drugo državo, ki je članica vrhovnega sveta zveze narodov, smatrati za sporni slučaj, ki pa ima po določbah člena 14. pogodbenice zveze narodov internacionalni značaj. Avstrijska vlada pritrdi, da se vsak tak slučaj, če druga stran-ka to zahteva, predloži stalnemu mednarodnemu sodnemu dvoru. Proti odloku (odločitvi) stalnega mednarodnega sodnega dvora rekurz ni dovoljen (unzulässig) in ta odlok ima isto veljavo in isto vrednost kakor rabsodba, izrečena na podlagi 13. člena pogodbe.

Odstranitev „jugoslovansko misleče“ duhovščine iz Koroške.

(Nekaj misli k tozadevni debati v koroškem deželnem zboru dne 9. marca 1921.)

Poslanec Gailer (Bauernbund) in tovariši so, bodisi iz večdesetletnega divjega sovraštva do slovenskega naroda na Koroškem, bodisi iz občudovanja vredne nevednosti dotičnih paragrafov mirove pogodbe, ki jo je naša republika v St. Germainu podpisala, stavili v deželnem zboru predlog po odstranitvi „jugoslovansko mislečih“ duhovnikov iz Koroške.

Sicer je že g. dr. Lemisch, kot deželni predsednik, poučil imenovano gospodo, da duhovnik, posebno če je pravomočno veljavno umeščen župnik, ni kakor, recimo, svoječasi ruski ujetnik, ki se ga je lahko dalo en teden temu, drugi teden drugemu gospodarju, če komu ni več ugajal, ampak da mora vlada (in seveda tudi cerkev) upoštevati svoje lastne postavbe in tudi določbe mirovne pogodbe, da ne morejo delati, kakor se ravno komu zljubi.

Naša država je namreč dala s svojim podpisom mirovne pogodbe tudi slovesno obljubo, da ne sme nikoga ne kaznovati ne zasledovati radi njegovega političnega delovanja od 28. julija 1914 sem do končnega priznavanja (od strani antante) državne pripadnosti kakšnega ozemlja (§ 92 st. germainske pogodbe).

Predlog je navidezno naperjen samo proti duhovnikom, a bi se v nadaljnjem razvoju — kakor smo tega že vajeni — obrnil proti vsakemu „jugoslovansko mislečemu“, to je vsakemu, ki ima toliko poguma in poštenja, da, če je Slovenec, ne trdi, da je Nemec.

K debati, ki se je povodom imenovanega predloga razvila in k odmevom v nemško-koroškem časopisju, hočemo samo glede nekaterih točk podati naše stališče.

Glavna napaka vseh nemških strank je ta, da vidijo v vsakem Slovencu, ki se v duhu moderne demokracije legalno bojuje za svoje pravice, „zločinca“, „izdajalca“ domovine. Niso se uvideli, da ta metoda, vohati povsod „izdajalstvo“, kričati vedno o „izdajalcih“, že od avgusta l. 1914 — en ni prinesla nobene sreče in nobenega blagoslova, ampak da ima na vesti na deset in desetisoče nedolžnih žetev.

Tudi govornik kršč. socialcev, g. dr. Reinprecht, ki se je drugače trudil, kolikor razmere dovolijo, postaviti se na objektivno stališče, je izjavil, da se noče potegovati za tiste, „ki so se proti Koroški pregrešili.“

Kar imenuje on „pregreho“, to imajo drugi za „zločin“ in „izdajalstvo“.

Poglejmo enkrat na politične — in žalibog tudi krvave — boje na slovenskem koroškem ozemlju od oktobra 1918 naprej kolikor mogoče brez predsodkov in neimenujmo vse, kar enemu ni bilo po volji, kratkoma „izdajalstvo“.

Eden zadnjih, popolnoma legalnih aktov bivšega cesarja Karla je bil manifest z dne 16. oktobra 1918, po katerem naj bi bivša država obstala v naprej iz avtonomnih narodnih skupin. Kot meja med nemško in slovensko avtonomno skupino se je v nemških listih — vsaj pol oficijelno — povod imenovala — Drava. In če so tedaj koroški Slovenci začeli delo politične samostojnosti, ali je to „zločin“, „izdajalstvo“? To tudi potem ni bilo, ko se je razbila monarhija Habsburžanov. Saj se še ni vedelo, kaj bodo napravili zmagovalci iz razvalin. In v rešnici je trajalo dosti dolgo, da so končno ustvarili sedaj obstoječe nasledne države. Da so se v tem času vršili žalibog tudi krvavi boji sem in tja, je obžalovanja vredno, a nobena stranka ne more r. di tega psovati drugo z „zločinci“ in „izdajalci“ — to je bil naraven razvoj idej. In ko je antanta te nasledne države ustvarila, je zopet dala, onemu delu koroških Slovencev pravico samoodločbe v obliki plebiscita. In če se je eden tako, drugi drugače te pravice poslužil, s katero je seveda agitacija neizogibno združena, vendar radi tega še ni „zločinec“ in „izdajalec“.

Če je pa takšen „jugoslovansko misleči“ koroški Slovenec imel kaj osebnega s svojim političnim nasprotnikom, saj se ga itak še sedaj, kljub amnestijskemu zakonu, vlačijo pred sodišča, in da se mu tam navadno ne godi dobro, bi vam lahko dokazali.

Zato bi bil enkrat čas, da bi besede „zločinec“, „izdajalec“, ki so od l. 1914 sem pri nemških govornikih in v nemških listih tako pri-

ljubljene in se radi tega tudi med ljudstvom tako udomačile in ki imajo na vesti toliko nedolžne krvi, da bi enkrat izginile iz političnega življenja, če hočete res z nami v miru živeti.

Do tega mišljenja, oziroma praktične izvedbe pa na Koroškem še ni prišlo — pod pritiskom „Heimatsdienst“ — ki vlada na Koroškem kot republika v republiki. Iz govora dr. Lemischa jasno posnemamo, da se § 92 mirovne pogodbe, ki prepoveduje ne samo kazni ali zasledovanje radi političnega obnašanja od 28. julija 1914 sem do končnega priznavanja suverenosti nad kakšnim ozemljem, ampak tudi vsako vznemirjevanje ali nadlegovanje (ne pourra être inquiété ou molesté, kakor pravi francosko besedilo), da se ta paragraf na Koroškem še ni udomačil. Kajti po prevladnih besedah dr. Lemischa so nekteri (duhovniki) bili „izločeni“, drugi „niso več v deželi“ in še pri drugih je njih umirovljenje (penzioniranje) „v teku“. To seveda ni nobeno „vznemirjevanje“ ali „nadlegovanje“, kakor tudi ne tiste famozne „premostitve“ župnikov, kar leži po besedah dr. Lemischa merodajnim čimteljem posebno pri srcu.

To „premeščevanje“ ali raje recimo premeščevanje — da bi namreč župniki menjavali med seboj, je zelo premetena taktika in če sodimo po njeni zlobi, bo imela za očeta najbrž „Heimatsdienst“. Žalibog ji je šla na lim, kakor se vidi, tudi merodajna cerkve na oblast. Slučaj: „jugoslovanski“ župnik gre na drugo faro, speljali soga; a čez nekaj časa že švigajo okoli „deputacije“ in se napue krik po časopisju, da tu ne sme ostati, da tja ne sme itd. Tako bi lahko preromal ducatoat župnij, seveda čemu to ni preneumno, da raje reče: „Addio, pa zdrava ostani!“ Glavni namen tega „premeščevanja“ pa je dosežen: dotični zapusti raje deželo, slovensko ljudstvo je „rešeno“ svojih starih slovenskih duhovnikov, na njega mesto pride lahko Nemec, če je tudi Prus, saj vzgleda že imamo (Ruda, Grebinj, Grabštajn, Gorje, Timenica).

V debati je dr. Reinprecht z hvalevredno odkritosrčnostjo povedal, da se je celo proti duhovniku protestiralo, da ne sme nikakor priti v faro, ker bi prišlo drugače do nemirov med „ljudstvom“ — a v resnici je bil dotični duhovnik tam že cele mesece in „vznemirjal“ se ni nihče. Drugod zopet so zahtevali odstranitev župnika, ki je bil že par let — mitev. (Glej „Freie Stimmen“, od 12. marca 1921, števil. 58, str. 3.)

Prvič menda smo slišali iz ust g. dr. Lemischa da je za „velik del prizadetih župnij potrebno znanje slovenskega „narečja“. Po pravici je predbacival dr. Reinprecht svoječasnim mogotcem v deželi, da so zanemarjali pouk slovensčine v šolah. Da je to tako bilo in je — še danes, se ne bomo dalje prerekali. Treba je samo omeniti naše boje zadnjih desetletij za ljudske šole, kjer bi našla slovensčina vsaj neko skromno pravico; kako se je trgala ljubezen do materinega jezika iz otroških src, naj omenim samo en izraz nekega šolskega inšpektorja pred otroci: „Deutsch ist nobel, windisch ist schiach!“; naj omenim samo, da niti edine naše slovenske šole v St. Rupertu pri Velikovem, ki smo jo že toliko let imeli, ne pustijo odpreti.

„Freie Stimmen“ so se v odgovoru s ponosom spominjale na slovenske „kurze“. Go-poda, vsa kar je prav! Ti „kurzovci“ sami sebe ne razumejo, kako jih naj ljudstvo, katerega materai jezik se je dosedaj tako zanemarjal. Če so ti slavni „kurzovci“ svojčas skovali še bolj slavne „bikovske skupine“, je nam bilo sicer povod za zabavo in pošten smeh, a da bi nam taki „kurzovci“ v cerkvi razlagali — kakor se je menda to nekje zgodilo — kako da je nekdo „33 let na semlji šival“, namesto „na zemlji živel“ in da je bil v „kropu“ pokopan, namesto v „grobu“. Gospodje, bodete toliko poštene in povejte, kaj bi rekli vi, če bi se dalo v vaše nemške kraje laške ali francoske duhovnike s takim znanjem nemščine, ki bi vaše nemške rojake pozdravljali in razovarjali v popačenem in dočela pokvarjenem maternem jeziku.

Ne samo v velikem delu prizadetih župnij je popolno znanje slovenskega jezika potrebno, ampak v vsaki. To nam kaže že izid plebiscita, akoravno številke — to povdarjamo izrecno — nikakor ne pomenijo razmerje med slovensko in nemško narodnostjo. A recimo enkrat, da bi to tako bilo, celo v tem slučaju, bi bila povsod vsaj taka slovenska manjšina ki kategorično zahteva popolno znanje tudi jezika manjšine od strani duhovnika, a ne samo tega, ampak tudi učitelja, žandarja, uradnika.

Zato gospodje, ki vladate, potrudite se, da pride res enkrat do veljave § 92 mirovne pogodbe tudi na Koroškem napram Slovincem, dajto nam tiste pravice, ki ste jih s svojim podpisom §§ 62-69 obljubili, glede šol, sodišč itd, najmanj pa vsaj tiste, ki zanje prosimo že mesece zastoj — to ni samo delo sprave, ampak pravice, potem vam bodo izginili tudi — „jugoslovanski strahovi“.

⊠ TEDENSKI PREGLED ⊠

Dunajski Čehi o razmerah v Avstriji.

Čehoslovaška socijalnodemokratska delavska stranka je imela na velikonočni ponedeljek na Dunaju svoj ustanovni kongres na katerom so izvajali govorniki, naši rojaki Čehi med drugim sledeče:

V vrstah nemških sodrugov se danes mnogo govori o priklopitvi Avstrije k Nemčiji. Gotovo je, da je gospodarski položaj Avstrije prekeren in se Nemčija za Avstrijo z nikomur ne bo vojskovala kakor ji tudi ne more biti na tem, da prevzame 41 milijonski deficit, ker ima sama dovolj bremen. Radi tega za nas vraščanje priklopitve k Nemčiji ni smatrati za akutno zlasti z ozirom na sedanji internacionalni položaj.

Posvetili so pozornost tudi razmeram na Koroškem s sledečimi opazkami:

Naši slovenski bratje trpijo zelo mnogo pod avstrijsko in nemško-nacionalno samopašnostjo. Pred plebiscitom so Slovincem vse obljubili, sedaj pa jih preganjajo in izganjajo. Ista usoda čaka tudi naše hrvaške prijatelje v Zapadni Ogrski. Nam Čehoslovakom v Avstriji je poverjena težavna naloga, ker smo poklicani, da stojimo na braniku ne samo za interese čehoslovaške manjšine, marveč tudi za varstvo naših trpečih bratov. Njim moramo vdahniti upanje na boljšo bodočnost in jim pokazati pot ki pelje k skupnim uspehom. (Kaj zmore dobra organizacija in kaj so dosegli dunajski Čehi z svojim vztrajnim delom, bomo poročali našim čitateljem v prihodnji številki v posebnem članku. Uredništvo.)

Bivši avstrijski cesar Karol na Ogarskem.

Ne velikonočno nedeljo se je nenadoma pojavil v Budimpešti ogrski kralj in bivši cesar avstrijski Karol. Prišel je se je nepoznan iz Švice, kjer se je bil nastanil po polomu Avstro-Ogrske monarhije, preko Dunaja v spremstvu princa Windischgrätza. Na Dunaju je prenočil pri ogrskem grofu Erdödy, drugo jutro pa se z istim odpeljal v avtomobilu na Ogersko. Dunajčani ga niso poznali, ker je nosil brado. Ko pa se je izvedelo, da se je mudil Karol Habsburg na avstrijskih tleh, odredila je vlada najstrožje preiskave in ukrenila vse, da prepreči morebitni poskus vrnitve Habsburžanov. Tudi na Ogrskem Karol ni imel sreče. Državni upravitelj Horty, s katerim je imel kralj daljši konferenco mu je takoj svetoval, da hitro zapusti Ogrsko, ker bi njegova navzočnost v deželi utegnila povzročiti zapletljive in izbruh nemirov. V resnici so Čehoslovaška, Jugoslavija in Rumunija grozili, da zasedejo z vojaško silo Ogrsko, ako ne izžene kralja Karla. Ker ni bilo pričakovati, da se izreče državni zbor v Budimpešti, na katerega je stavil Karol zadnje upanje, za njegovo povrnitev na prestol in so posegle vmes tudi zvezne države, se je kralj udal, ter sklenil zapustiti Ogrsko. Poprej pa je izdal proklamacijo na ogrski narod v kateri je obrazložil, zakaj začasno ne more izvrševati svojih kraljevskih poslov in da vzdržuje svojo pravico in hoče veljati tudi naprej za ogrskega kralja. (Po ogrski ustavi se kralja, ki je bil pravilno umeščen in kronan ne more odstaviti, zato sodišča še danes razglashajo razsodbe v imenu kralja.) Karol Habsburg se je vrnil v posebnem vlakcu v spremstvu antantnih častnikov skozi Avstrijo nazaj v Švico.

Kaj so dosegli zastopniki dunajske vlade v Londonu in Parizu. Po poročilih, ki jih je podal zvezni kanceler dr. Mayr po svoji vrnitvi s postovanja v London v glavnem odseku Na-

rodnega zbora je pričakovati, da bo Avstrija dobila zaproseni kredit proti zastavitvi monopolov in carine, ki znašajo letno po zatrdilu finančnega ministra okroglo dva milijona funtov šterlingov. Antanta bo nadalje podpirala državo pri preskrbi z živili in premogom — minister Louchet je obljubil, da bo dobivala Avstrija mesečno 200.000 ton premoga več kot doslej, — pomagala bo nadalje urediti zunanjo trgovino s sosednimi državami, dovolila je, da se odloži oddaja mlečnih krav, ki bi jih po mirovni pogodbi morale dobiti kot vojno odškodnino Jugoslavija, Čehoslovaška, Rumunija in Italija. Posebna komisija Zveze Narodov, ki bo prevzela vodstvo kreditne akcije, bo poskrbela, da se bodo dvignile zastavne pravice nad avstrijskim državnim premoženjem, in da bo dobila država denar pod normalnimi pogoji. Zvezni kanceler je nadalje poudarjal, da mora Avstrija sama urediti svoje denarno gospodarstvo, ker za poznejši čas ni več pričakovati podpore s strani velesil, ki so same v slabem gospodarskem položaju in da mora živeti z inozemstvom v dobrih trgovinskih odnosih.

Izgredi komunistov v Nemčiji. V srednji Nemčiji je prišlo koncem m. m. do hudih izgrediv komunistov, ki so bili napovedali generalno stavko. Do krvavih spopadov je došlo v zahodni Nemčiji in sicer med Schwelmom in Gevelsbergom. Tamkaj so komunistične tolpe oplenile podružnico državne banke in poštne poslopje ter uropale 550.000 mark. Močen oddelek varnostne policije je nastopil proti komunističnim tolpom ter je bilo v boju, ki se je nato razvil, 50 komunistov ubitih, veliko število pa ranjenih. Pri ubitih in ranjenih komunistih so našli 70.000 mark od uropane vsote. V Mettmannu so komunistične tolpe zasedle občinski urad in podružnico državne banke ter odnesle 650.000 mark. Po neki vesti iz Halle-ja, je pri Groeburgu, na progi v Leipzig, došlo med komunisti, ki so zasedli kraj, ter policijo do hudega boja. Policija je streljala s težkimi strojnimi. Policiji se je po tretjem strelu razletel metalec min tako, da je morala opustiti napad. Dva policijska častnika sta bila ubita, na licu mesta je oblezalo tudi 10 mož policijske straže.

Za občinske volitve.

Kako se določi število izvoljenih kandidatov za vsako posamezno stranko.

Ko so se sešeli vsi glasovi — tudi od okolišnih volilnih oblasti — ki pridejo za občino v poštev in se je ugotovilo število glasov za vsako posamezno stranko, se poišče najprej volilna številka. Skupne številke strankinih glasov se zapišejo zaporedno po velikosti druga za drugo. Pod vsako številko se napiše najprej polovica, potem tretjina, četrtnina, petina i. t. d. Številke, ki se dobijo na ta način, se po velikosti numerirajo. Pri 7 odbornikih je številka, ki stoji na 7 mestu volilna številka, pri 10 odbornikih 10., pri 16 odbornikih 16. i. t. d.

Vsaka stranka dobi toliko odbornikov, kolikokrat je volilna številka v številu glasov vsebovana.

Primeri:

Občina voli 28 zastopnikov. Vseh glasov je bilo oddanih 11.615.

Stranka A je dobila 5009 glasov

"	B	"	3096	"
"	C	"	2934	"
"	D	"	576	"

Ako se napišejo številke strankinih glasov po velikosti in vrsti in delijo z 2, 3, 4, 5 i. t. d., tako, da se vpišejo rezultati vselej pod dotično številko, potem dobimo sledečo sliko:

A	B	C	D
5009 (1)	3096 (2)	2934 (3)	576 (19)
2504 (4)	1548 (6)	1467 (7)	288
1669 (5)	1032 (9)	978 (11)	
1252 (8)	774 (13)	733 (14)	
1001 (10)	619 (17)	587 (18)	
835 (12)	516 (21)	489 (22)	
715 (15)	442	419	
626 (16)			
556 (20)			
455			

Na ta način dobljena 22. številka je volilna številka in dobi vsaka stranka toliko odbornikov, kolikrat je število za stranko oddanih glasov deljivo z volilno številko.

Potemtakem odpade na stranko A 9 mandatov

"	"	B 6	"
"	"	C 6	"
"	"	D 1 mandat	

Na podlagi tega računa proglasi obč. volilna oblast prvih 9 kandidatov stranke A, prvih 6 stranke B, prvih 6 stranke C in prvega stranke D izvoljenim v občinski odbor. Izvolitev novega obč. odbora se naznani na uradni deski.

Volitev župana in občinskega sveta.

Vsi izvoljeni zastopniki pridejo k prvi seji občinskega zastopa; kdor neopravično izostane, bo od okrajnega glavarstva kaznovan s kaznijo do 500 K v prid vbožnemu zakladu.

Če se volitev župana in obč. sveta ni mogla izvršiti, ker odborniki niso prišli, ali so zopet odšli, se v teku 8 dni skliče druga seja na katero se povabi enako število namestnikov. V občinski svet pa se volijo le odborniki, ne namestniki. Volitev vodi najstarejši odbornik, dva druga mu pomagata. Osebe, ki so si v prvem ali drugem členu v sorodstvu, ali svaki, ne morejo biti obenem občinski odborniki.

Pri volitvi obč. sveta morajo biti prisotne tri četrtinke odbornikov, oz. namestnikov. Voli se z glasovnicami. Najprej se voli župan. Člani deželne vlade ne morejo biti voljeni županom. Potem se volijo občinski svetniki po proporciji iz zapisnikov strank. Župan se številu njegove stranke vračuna.

Ako obč. svetnik umre, odide ali odloži mandat, se v 14 dneh voli drugi; ako postane prosto mesto odbornika, pokliče župan v 8 dneh namestnika.

Ugovori proti izvolitvi obč. svetnikov se v teku 8 dni pošljejo na okrajno volitveno oblast, katera jih rešuje. Priziv proti tej rešitvi se najdalje v 8 dneh pošlje na deželno volitveno oblast.

Voljeni občinski svetnik ali odbornik, mora izvolitev sprejeti. Odklanjati smejo le:

- duhovniki in učitelji,
- državni, deželni in občinski uradniki ter uslužbenci,
- ženske,
- nad 60 let stari ljudje,
- ljudje, ki so bili v dveh dobah obč. odborniki ali eno dobo svetniki oz. župani,
- telesno nezmožni ali bolehniki ljudje,
- ljudje, ki so vsled poklica redno dalje časa iz doma,
- ljudje, katerih gospodarstvo bi prišlo vsled izvolitve v nered,
- člani Nationalrata in deželnega zbora.

Kdor se ne more sklicavati na tak razlog, pa se le brani, sprejeti volitev, se od občinskega zastopa kaznuje s kaznijo do 500 k v prid vbožnega zaklada.

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Ker nimamo še urejenega upravnštva in moramo vse šele na novo poskrbeti, bo razpošiljanje današnje številke nekoliko zakasnelo.

Eni prihodnih številke bomo priložili poštne položnice ter prosimo naše čitatelje, da pridno nabirajo naročniki, ter stem pripomorejo do čim boljšega razvoja našega lista. Uredništvo.

Občinske volitve. Od več strani dobivamo poročila, da so okrajne volilne oblasti zavrnille predloge slovenske stranke za vpoklic članov v občinsko volilno oblast in sicer šele potem, ko so bili imeniki že sestavljeni, oziroma reklamacijska doba že potečena. Zavrnitev slovenskih predlogov so utemeljevale s tem, da se slovenska stranka ni udeležila volitev v narodno skupščino, koje strankini rezultat je merodajen za sestavo občinskih volitvinskih oblasti. Temu naproti ugotavljam, da se glasom § 12, odstavek 3, izvršilne navedbe k občinskemu volilnemu redu, člani okrožnih in občinskih volilnih oblasti, za katere taki izidi niso bili predloženi, imenujejo od okrajne volilne oblasti na predlog stranke. Torej je za-

vrnitev slovenskih predlogov neopravičena in umesten priziv na deželno volilno oblast, ki so ga slovenske stranke v nekaterih občinah tudi vložile. Slovenska stranka kot taka tudi v tem slučaju ni bila odklonjena, marveč je popolnoma upravičena nastopati kot samostojna stranka pri volitvah. Zato se ne dajte begati! Poučite slovenske volilce o načinu glasovanja in poskrbite, da se polnoštevilno udeležijo volitev. Delajte na to, da bodo odločevali v vaši občini domočini, ki poznajo vaše razmere in vaše težnje.

Kapla v Rožu. (Poskus zavratnega umora dekana Limpla). O tem, res žalostnem činu so koroški nemški in vsi slovenski listi v Jugoslaviji obširno pisali in pri nas o tem in o zločinu zelo veliko govorili. Zato se nam pa prav čudno zdi, da preiskava nič in nič noče dognati. Enkrat pravijo, tega se zapri; drugičkrat zopet, onega so zapri. Pa iz vsega ni nič. Nam se močno zdi, da gospodje preiskovalci ne smejo preiskovati in poizvedovati tam, kamor prst vsega našega prebivalstva kaže. In vendar zahteva ljudska volja in čut pravičnosti, da se zločinca prime. (Kakor je povzeti iz poročila „Klagenfurter Zeitung“ je bil kot napadalec na g. dekana Limpla zaprt neki Erschen — ime se vse pove — delavec v Svetnivasli. O obravnavi prosimo poročila. Uredništvo.)

Borovlje. (Žalostna usoda zavednih slovenskih delavcev.) Živimo v času, ko so divje strasti zagrizenih pristašev političnih strank bolj kot kdaj prej razburkane. Pridigujejo boj za gospodarsko in socialno zboljšanje delavskega stanu, pravijo, da se hočejo boriti proti brezvestnemu izkoriščanju revnega delavca po internacijskem kapitalizmu, a divja politična in nacionalna strast narodnega odpadništva jih je tako zaslepila, da so začeli v svoji brezmejni zagrizenosti metati na cesto svoje tovariše po poklicu, svoje sodruge, svoje sotrpine in sicer ne najslabših, marveč, to lahko trdimo, najpridnejše in najboljše iz svoje sredine. V jeklarni v Borovljah je večje število zavednih slovenskih delavcev po plebiscitu ostavilo delo in se izselilo iz domačega kraja v Jugoslavijo, da se izogne morebitnemu preganjanju. Nekaj starejših in pa tudi takih, ki imajo družine, pa je ostalo. Ravatelj Schnelzer, Nemec iz Nemčije tem nekega dne naznani, da so odpušteni. Na oprašanje po vzroku jim odvrne: „Ker kujskate“, ne da bi mogli navesti tudi najtanjšo senca dokaza. Ko se strokovni zastopnik odslovljenih oglasi pri ravnatelju, mu ta porogljivo izjavi: „Kaj Vas to briga; jaz odpustim, kogar jaz hočem.“ Ko mu strokovni zastopnik obrazloži pravni položaj izjavi ravatelj: „Nimam nič proti temu, da slovenski delavci zopet nastopijo delo; toda vsi drugi (nemško-socialistični) delavci pretijo s štrajkom. Pokličejo obrtno sodišče; očitajo socialističnemu delavskemu svetu, da je na lastno pest zahteval odslovlitev slovenskih delavcev. Tedaj zahteva delavski svet na javni seji, naj se delavci izjavijo, da so z delavskim svetom solidarni in da enoglasno zahtevajo, da se mora slovenske delavce odsloviti. Nihče ne pritrdi, nihče se ne oglasi k besedi. Pa vseeno. Nekega dne naznanijo odslovljenim delavcem, naj se zglasijo na občini; tam pa jim izročijo — zadnjo mezdo in pa delavske bukvice. Med odslovljenimi so tudi taki, ki so v tovarni delali nad 30 let in so pri delu deloma oslepeeli in ohromeli. Če je to postopanje kruto s strani ravnatelja je strani socialistično organiziranega delavstva teroristično in ne-socialno. Kakor pride vsaka laž enkrat na dan, tako se tudi vse enkrat na svetu maščuje. Socialistično kovinarsko društvo naj popravi, kar je v slepi strasti zagrešilo, dokler je še čas.

Podlublje. Komu ni znan naš slovenski „Delavski dom“? Od blizu in daleč so prihajali ljudje, moški in ženske, odrasli in otroci, da prisostvenijo krasnim gledališkim predstavam s katerimi bi se lahko ponašal marsikteri mestni oder. Pred kratkim so na tem slovenskem odru priredili nemški finančarji in drugi, katerih naloga je med drugim tudi germanizacija naših ljudi, nemško predstavo. Mi bi proti nemški igri navsezadnje pri današnjih razmerah nič ne imeli, saj je umetnost, kakor delo mednarodno. Ni bilo pa pravilno, da se je meninšč, tebišč kratkomalo ključ od dvorane zabijeval, da se nikogar ni vprašalo za dovoljenje in da se je igra priredila za plebiscit v Gornji Šleziji. Na tak način, gospodje, se ne dela za zblížanje po plebiscitu ločenih strank, marveč ravno nasprotno!

Št. Janž v Rožu. Po določilih senžermenske pogodbe, ki se tičejo varstva narodnih manjšin, so se morale na naših šolah povsod tam, kjer je pretežna večina prebivalstva slovenska, skrbeti in gledati na to, da se otroci poučujejo v slovenskem jeziku. Pri nas niti enega Nemca, da niti enega nemškega otroka ni, in vendar je šola popolnoma nemška. Otroci, ki pridejo v šolo in ne znajo nič nemško, učitelja seveda debelo gledajo, a od tega gledanja jim navsezadnje postane dolgočas in ne naučijo se ničesar. Gotovo smo

tudi mi zato, da se naučijo naši otroci nemško, vendar bi moral biti pouk na naših šolah urejen tako, da se poučujejo otroci vsaj prva leta izključno v njim razumljivem in priljubljenem materinem jeziku in šele potem naj bi se uvedel pouk v nemščini. To zahtevamo, ker hočemo, da naši otroci ne hodijo zastonj in brez uspeha v šolo in ker imamo pravico to zahtevati.

Bistrica v Rožu. Za občinske volitve, ki se vrše 24. aprila vlada pri nas pri vseh strankah veliko zanimanje, dasiravno sedanjí od oblasti postavljeni rešit ni dal pravočasno naznaniti, kdaj je treba prijaviti prisednike za občinsko volilno oblast. Mislili so, da bomo vsled tega rok zamudili, a so se motili. Upamo, da tudi drugje.

Sela. Nemški grofje in veleposestniki so začeli po svojih oskrbnikih in gozdarjih preganjati slovenske kmete, kjer le morejo. Največje planine, ki sa za našo živinorejo, naš edini dohodek, neobhodno potrebne, so v rokah teh nevsmiljenih mogotcev. Zdaj pa so slovenskim kmetov prepovedali, goniti živino na te planine. Mihlovčeva pl. na Obirju, Helldorfova v Hmelšah, Turnova v Kozljaku v Kortah in Voigtova v Kotu so od zdaj naprej za živino naših slovenskih kmetov zaprte. V Celovcu pa pravijo, da delajo na to, da se Slovenci in Nemci na Koroškem med seboj zblížajo in sprijaznijo.

Bilčova. V četrtek dne 24. marca se je vršil na Otožu pri Št. Ilju veličasten pogreb. Slovenski kmet, p. d. Hauptmann, daleč naokoli znan, je legel ta dan v prezgodnji grob. Rajniki je bil svojčas od Nemcov interniran v Litzelhofu. Velikansko število njegovih sotrpinov iz onega žalostnega časa je prihitelo od blizu in daleč, da izkažejo zadnjo čast vzornemu slovenskemu rodoljubu.

Sveče. Tu se je v lastni hiši v podstrešju obesil trgovec Kropivnik. Rajniki je imel spore s svojo ženo in je hodil po polih zapeljanih sinov slovenske matere.

GOSPODARSKI VESTNIK

Odredbe deželne vlade proti živinski kugi. Z ozirom na zopetno pojavljanje živinske kuge na koroškem je deželna vlada odredila strogejšše predpise radi živinskih potnih listov, zlasti za živino, ki se bo oddajala na planine izven okraja ali dežele. Posebej opominja še na sledeče: 1. Izbruh kuge na gobcu in na parkljih je javiti takoj pristojni občini. 2. Na kugi obolele živali ni dovoljeno spravljati v promet. 3. Ravno tako je okužene in osumljene živali zadržavati od krajev, kjer obstaja nevarnost, da se okužijo druge živali. 4. Najvažnejši znaki kuge v gobcu in na parkljih so sledeči: Gobčne sluznice otečejo in postanejo rdeče; živina cmoka pri prežvekanju, slabo je in prežvekuje, zgubi mleko, na gobčni sluzni koži, kakor tudi v parkelnih precepah se pojavijo mehurčki in oteklina; živina leno prestopa, zmigava z nogami in kaže bolečine pri stanju.

Žitne cene v Hrvatski od sredi marca. Sombor: kornuza 370—390 K, pšenica 1000—1020 K, oves 340—350 K. Osijek: pšenica 1010—1020 K, kornuza 410—420 K, oves 350—360 K. Zemun: pšenica 1000—1010 K, kornuza 425—430 K, oves 350—360 kron.

Amerikanski izvoz premoga. V minulemu letu se je izvozilo iz Amerike 34 milijonov ton rjavega premoga. Lansko leto se je največ premoga izvozilo v Francijo Italijo, Švico in Skandinavijo. Cena rjavega premoga je bila 8,25 dolarjev za tono. Antracit je veljal 9,44 dolarjev za tono.

Uvoz pšenice v Avstrijo. Dunajski listi poročajo, da se je lansko leto izvozilo iz Jugoslavije v Avstrijo 2274 vagonov pšenice in 2331 vagonov pšenične moke v vrednosti 168 milijonov dinarjev. Avstrija bo po njihovem mnenju tudi v bodoče ostala najboljši odjemalec jugosl. agrarnih produktov.

Znižanje cen češkoslovaškega sladkorja. Cena češkoslovaškega industrijskega sladkorja, ki se rabi za produkcijo izvoznega blaga, je znižana od 1500 čsl. K na 1000 kron. — Češkoslovaška sladkorna centrala je sklenila z avstrijsko centralo kupčijo za 210.000 q sladkorja po 12 čsl. kron, oziroma za ponejši termin po 13 čsl. kron.

Belgijska zunanja trgovina. Belgijski izvoz je znašal v l. 1920 8708 milijonov belg. frankov, v l. 1919 pa samo 2289 milijonov belg. frankov. Uvoz je znašal v l. 1920. 11.171 milijonov frankov, v l. 1919. pa 5220 belg. frankov.

Izvoz Češkoslovaške v Italijo je znašal od dne 1. januarja do dne 30.ega novembra 1920. 170 milijonov lir, došim je znašal v istem času uvoz Italije v Češkoslovaško samo 73 milijonov lir.

RAZNE VESTI

Občinske volitve v Jugoslaviji se bodo višile v Ljubljani, Mariboru, Ptujju, Celju in Kočevju dne 26. aprila t. l., v ostalih občinah pa v začetku maja.

Zamenjava 10-kronskih bankovcev v Jugoslaviji. Finančno ministrstvo je naročila državnim blagajnam, da sprejetih 10-kronskih bankovcev ne smejo več puščati v promet, ker se bodo v najkrajšem času zamenjali.

Letni čas v Angliji. Kakor poročajo listi, bo uvedla angleška vlada tudi letos letni čas, ker se je v minulih letih ta uvedba obnesla. Letni čas prične v Angliji 2. aprila ob polnoči in traja do pol noči 2. oktobra.

Grof Károly aretiran v Beljaku. „Berliner Tageblatt“ poroča iz Celovca, da je okrajno glavarsivo v Beljaku ukazalo aretacijo grofa Károlyja, ki ga je italijanska vlada izgnala radi boljševiške propagande. Koroško časopisje protestira proti bivanju grofa Károlyja na Koroškem.

Koliko je bilo dezertorjev v Švici. Iz Švice poročajo, da je bilo v času vojne tamkaj 29.000 dezertorjev. Med njimi je bilo Lahov 12.000, Nemcev 7000, Francozov 2300, najmanj je bilo Amerikancev.

Poslano.

Začetkom tega leta so se razširjevali letaki sledeče vsebine:

„Župnik M. Ogris v Ločah me je v pismu obdolžil, da sem v župnišču plenil, kar pa nikar in nikoli nisem storil. Akoravno sem mu stvar pojasnil, kako je v resnici bilo, še vendar pri tem vztraja.

Imenujem s tem g. župnika M. Ogris v Ločah podlega lažnjivca in obrekovalca.

Oswald Bernold,
nadučitelj na Zili.“

Omenim sprva, da so se vršile tiste plenitve dne 10./1. 1919.

Dne 7./X. 1919 sem poslal g. Bernoldu pismo, v katerem sem mu — po duplikatu, ki je pri meni, — to le pisal glede njegovih „pojasnil“: „Vedno pripravljen, od svojega bližnjega misliti najbolje, če ni nasprotnih dejanskih dokazov, bom tudi Vašim pojasnilom rad verjel, če mi morete še naslednje pojasniti...“ Nato so sledile izjave mojih prič.

Na to pismo nisem dobil nobenega odgovora.

Zato sem pustil, pri uporabi §§ 171, 173 kaz. zak. na imenovani dogodek, te izjave mojih prič pred sodiščem v Rožeku dne 16./VIII. 1920, pod št. 70/20-1 sodnijsko protokolirati. Od teh prič navedem: svojo mater in teto, dve stari ženi, ki še v življenju niso komu vedoma kakšno krivico storile, in enega delavca, ki je moj političen nasprotnik, torej v tem gotovo objektivni. Vsak misleč človek mora mi pritrditi, da bom tem pričam pač veroval.

Zadeva v Rožeku ni bila več izpeljana dokonca; kje da so dotični akti, bodo morda vedele merodajne oblasti, zame vsa zadeva vsled amnestijskega zakona nima več pomena.

Če pa hoče g. Bernold to v Rožeku začeto zadevo dokončati, dobro, toda že tukaj izjavim, da se spuščam v nadaljno razpravljanje te zadeve — bodisi pred sodnijo, bodisi drugace — edinole na podlagi že imenovanih, sodnijsko protokoliranih izjav mojih prič.

Tisto pot pa, ki mi jo je hotel g. Bernold s svojimi letaki pokazati, ne bom hodil, zakaj ne — to ve marsikteri koroški Slovenec, ki je na tej poti moral pretrpeti poleg škode še zasmevanje.

Če se g. Bernoldu posreči, trditve, ki so že sodnijsko protokolirane, ovreči, bom tudi toliko lolajen, vsej javnosti to povedati. Dokler pa to ne stori, me vse zmerjanje po letakih, časopisih i. t. d. niti od daleč ne doseže.

Da to „poslano“ še le danes pride, ima svojo dolgo zgodovino: prvo, naslovljeno na „Arbeiterwille“ mi je bilo, s sicer prjaznim odgovorom, vrnjeno, češ, da se nočejo vmešavati v „nacionalne“ stvari, drugo, poslano na „Glas pravice“ je bilo menda predloženo g. dvornemu svetniku Benda v Celovcu.

Toliko v pojasnilo poštenim Slovincem in poštenim Nemcem.

Loče pri Beljaku, dne 29./III. 1921.

Ogris Josip,
župnik.